

XOSÉ ANTONIO DIÉGUEZ, presidente de Ventonoso

"MOITOS PROPIETARIOS GALEGOS ESTÁN A PERDER MÁIS DO QUE GAÑAN CO ALUGUER DAS TERRAS A EÓLICAS"

Entrevista por Belén Rodríguez

Nos montes galegos temos máis de 3.700 megavatios instalados, 1.000 MW en tramitación concedidos en 2004 e 2007 e 2.300 adxudicados no concurso de 2010. En total, Galiza acolle un potencial eólico de 6.500 MW, o equivalente á produción de seis centrais nucleares. Porén, o rédito que as empresas eólicas deixan no país é moi baixo, non só o medioambiental, senón tamén o social. A asociación Ventonoso de propietarios de terreos eólicos está formada por 30 comunidades de montes veciñais e uns 2.000 propietarios afectados polo desenvolvemento eólico en Galiza. Desde hai dez anos está traballando para esixir que os beneficios que acadan as eléctricas á costa do noso vento e as nosas terras repercuta de xeito xusto na renda dos habitantes do rural. Xosé Antonio Diéguez é o presidente de Ventonoso.

- Que papel tiveron os propietarios dos terreos no desenvolvemento eólico que tivo Galiza desde 1995?

- O papel case sempre é o mesmo porque todos os decretos e todas as leis eólicas de Galiza prevén que se non hai acordo coa empresa eólica se expropian os terreos. Na primeira fase (1995-2000) non entraban a falar cos propietarios pasando directamente á expropiación a prezo de solo rústico, incluso por debaixo dese prezo, ou ás ameazas de expropiación, para que a xente aceptase os cartos ofertados. Na segunda fase (2000-2005) apareceu o canon fixo por aeroxerador, especie de pago anual (entre 0,5 e 1% da produción), que se converte nunha renda irrisoria e nunha pequena trampa que, ao final, aos propietarios lles implicaba unha serie de contrariedades. Na terceira etapa (2005-2009) vemos que case volvemos á primeira fase, baixan os prezos e as primas e pérdese a oportunidade do decreto eólico do goberno bipartito.

- Co decreto do bipartito, os propietarios dos terreos eólicos saían favorecidos?

- Si, foi unha etapa que rompeu os esquemas de etapas anteriores. Incluso, daquela as empresas estaban dispostas a dar como media un 14,5% da produción á Xunta de Galiza a cambio das concesións eólicas. É algo sorprendente que o actual goberno anulase este decreto, non só porque iso significase un retraso enorme nas adxudicacións que había feitas, agora hai

Xosé Antonio Diéguez.

unha lexislatura de catro anos perdida a pesar de dicir que ían darlle velocidade. O TSXG demostrou a través de sentenza que foi unha falacia que o concurso eólico do bipartito non tivese seguridade xurídica. Por exemplo, todas as adxudicacións de Canarias levan implícitas a dotación do 10 ao 13% da produción para os concellos.

- O goberno de Alberte Núñez Feixóo aproba a Lei eólica e publica un novo concurso de reparto de megavatios no ano 2010. Actualmente, cal é a situación dos propietarios dos terreos e dos concellos?

- A Xunta ten establecido un canon eólico por aeroxerador (5.000 € nos de

3MW). Noutras etapas, os concellos estaban nunha posición máis débil porque as empresas non pagaban impostos. Hoxe, tras unha grande loita da Federación de Municipios os concellos xa gozan de beneficios. Os propietarios estamos igual de desprotexidos. Os contratos que nos propoñen son "leoninos". Porén, agora as ofertas son dispares, por exemplo, de 6.800 € por megavatio instalado ou 20.000 € por aeroxerador instalado.

"Co decreto eólico do bipartito as empresas estaban dispostas a dar como media o 14,5% da súa produción á Xunta de Galiza. Perdeuse unha grande oportunidade, e o TSXG demostrou a través de sentenza que o concurso eólico do bipartito tiña seguridade xurídica"

Visto así parece unha oferta substancial pero corresponde só a aeroxeradores de 3 MW. Hai empresas que para o mesmo aeroxerador están ofrecendo 4.000 €. No 90% dos casos, a contrapartida económica que obtemos é irrisoria, arredor de 100 € anuais, e ademais, prexudícanos. Un caso típico en Galiza é que o arrendatario sexa un xubilado cunha renda baixa, e por alugar os terreos por 50 ou 100 € anuais a unha empresa eólica vese obrigado a

A asociación Ventonoso leva dez anos ofrecendo charlas aos propietarios e comunidades de montes afectadas por proxectos eólicos.

facer a declaración da renda e a unha retención do 30% do capital cobrado, polo que pode acabar pagando uns 125 €, é dicir, perde cartos coa alugueiro das terras.

- A asociación Ventonoso advirte de que as condicións de arrendamento presentadas polas empresas eólicas aos propietarios adoitan ter trampa. Cal é a principal?
- A trampa principal é que é un contrato de arrendamento. Son eles os que arrendan. É como se o inquilino dunha vivenda é o que pon as condicións. É patético. A segunda trampa é que moitas veces o contrato fai referencia ao aluguer da finca, non só dos metros afectados, polo cal o propietario estaría arrendando o dereito á superficie completa da terra, pero cobrando só por uns poucos metros cadrados. O contrato, que é privado, logo é elevado a público polas empresas, hipotecando ese dereito da superficie como garantía de pago aos bancos que lles prestan os cartos.
- Outra trampa é a duración do contrato. Case todos dispoñen que sexa por uns 30 anos, pero sempre hai unha cláusula que di que se pode rescindir a relación contractual se se considera oportuno pola empresa.
- Se non se dan as circunstancias para o contrato, as eólicas poden pedir a expropiación das terras. Dos casos que vostede coñece, cantos sucumben á expropiación?
- Digamos que practicamente o 90% asinan os contratos, e o 10% restante vai á expropiación. Na primeira fase da era eólica o que pagaban as empresas eólicas polo terreo era incluso por

debaixo dos prezos que se pagaban como rústico no Xurado de Expropiación. Daquela, os propietarios perdían claramente. Aquelas persoas que cobran máis ou menos 100 €/mes deberían examinar ben a súa situación. Moitas empresas están pagando da orde de 10 céntimos por m² de aluguer anual. Se a superficie a ocupar son 100 m² e o aerogenerador é de 3MW, o propietario obtería 300 € anuais. Se este propietario fose á expropiación, se cadra cobraría 2.000 ou 3.000 € nun pago único. Polo que, moitas veces é preferible ir á expropiación rústica ou ao pago dunha soa vez e sen asinar contrato, como se fose polo paso dunha liña eléctrica.

- Como está a actuar o poder xudicial en conflitos entre eólicas e propietarios?
- Neste momento o Tribunal Superior de Xustiza de Galiza está posicionándose erroneamente sobre o pago a propietarios de terreos eólicos. Interpreta que o propietario ten unha expectativa sobre o proxecto e ademais é totalmente contrario a taxar as terras como solares eólicos, no canto de rústicos. Pero hoxe a Lei do Solo xa prevé que son as rendas reais ou potenciais do solo as que hai que pagar. Por riba, son as empresas eólicas as que imponen os prezos. E aínda os seguen considerando como solos rústicos.

Porén, algo avanzamos. Dúas sentenzas publicadas este ano na colección xudicial do TSXG taxan o impacto visual dos parques eólicos, a unha distancia de 1 km, no 10% do prezo. E no 5% polo impacto acústico e da contaminación electromagnética. Se os tri-

bunais din que hai que indemnizar eses danos é porque existen.

- Cales son os mínimos que pide Ventonoso na negociación polo arrendo de terreos para instalacións eólicas?
- Pedimos o 10% da produción bruta, que é o que se está a cobrar en Dinamarca ou Alemaña. Pero ao baixar as primas e a produción bruta dos aerogeneradores, agora é menos posíbel acadar esa cifra. Ventonoso xa adaptou a súa proposta a esta circunstancia. Até agora as empresas eólicas como media estarían pagando o 1,5% e no mellor

"Os contratos de alugueiro de terras a promotoras eléctricas adoitan ter trampas, polo que os propietarios débense asesorar ben antes de asinar. Ás veces é preferible ir á expropiación rústica ou ao pago único que non ao arrendamento"

dos casos o 2% da produción bruta de cada aerogenerador. Cos prezos actuais, de 50 €/MW habería que pasar do 1,5% a aproximadamente o 4% da produción (se as empresas eólicas manteñen os mesmos prezos). Deberíamos estar ao nivel doutros países europeos, onde as promotoras eólicas non son empresas, senón cooperativas ou agrupacións. Aquí canto menos pides, menos che dan. Entre o 2% que adoitan propoñer as empresas e o 10% que pedimos nós, ten que haber un punto de encontro. Xa hai tempo que

en Canarias se está cobrando entre o 6% e o 7% da produción bruta.

- Desde que foi publicada a resolución do concurso eólico de 2010, gran parte dos proxectos concedidos xa saíron á exposición pública. Moitas eólicas xa están informando aos propietarios dos terreos das súas intencións. Que lle recomenda Ventonoso a eses propietarios?
- Hai 90 empresas adxudicatarias neste novo concurso. Agora "están sacando o carné", o que non quere dicir que vaian "mercar o coche". Que saquen o proxecto a exposición pública non quere dicir que vaian desenvolver os parques eólicos. Parece que nos meteron a todos nun *corralito* expropiatorio, porque están enviando notificacións aos propietarios para informalos da declaración de utilidade pública dos seus proxectos, que é o que vai permitir a expropiación nun futuro se non se chega a acordo. Nós queremos calmar aos propietarios, porque desde que publican o proxecto até que se autoriza poden pasar catro anos como mínimo. O presidente da Xunta xa advertiu que as empresas que non poidan executar os proxectos sen a

"Entre o 2% da produción bruta que as eólicas están a propoñer aos propietarios galegos e o 10% que pedimos nós, ten que haber un punto de encontro. En Canarias xa reciben entre o 6 e o 7%"

axuda das primas que devolvan os megavatios, e estas non van executar os proxectos se non son rendíbeis, cando ademais o crédito bancario non está a fluír. Aínda así, hai que estar atentos porque nun futuro poden desempeñar as concesións, como está a pasar cos proxectos hidroeléctricos dos anos 50. Tamén debemos confiar en que a tecnoloxía evolucione para que sexa competitiva a prezos do mercado.

- Que pasos deben seguir os propietarios de terreos eólicos ante un contrato de arrendamento?
- Primeiro, deben estar tranquilos porque hai moito tempo para asinar. Deben ler moi ben o contrato e pedirlle á empresa todos os datos que faga

falta. Despois teñen que mirar se a empresa lles ofrece unha cantidade que pode merecer a pena, vista a situación da súa terra, ou se están nese grupo do 90% dos casos nos que van cobrar arredor de 100 € mensuais. Se están neste último grupo, sinceramente, o noso consello é que non asine ningún documento que o comprometa, que vaia á expropiación ou que intente chegar a un acordo sen asinar contrato.

- Como podemos acadar o asesoramento de Ventonoso?
- Temos un protocolo para poñernos en contacto coas zonas afectadas e, se alguén está interesado en contactar-nos, pode facelo a través das oficinas de Unións Agrarias. Temos colgadas na rede dúas conferencias nas web da Universidade de Vigo e da UNED. E tamén se pode acudir ao asesoramento do grupo de Agroecoloxía da Universidade de Vigo que dirixe o profesor Xabier Simón. Outra fonte interesante é a doutora Rosa María Regueiro da Universidade de Santiago de Compostela. Contratar os diferentes puntos de vista é a mellor maneira de acadar boa información.

En xullo de 2005 o Programa Home – Biosfera da UNESCO recoñeceu o territorio denominado *Área de Allariz* - que comprende os concellos de Vilar de Santos, Rairiz de Veiga, A Bola e Allariz - como Reserva da Biosfera. Esta declaración significou un importante recoñecemento ao traballo feito polas entidades, colectivos e persoas do territorio. As iniciativas e os proxectos levados a cabo, teñen contribuído á mellora da calidade de vida dos veciños e veciñas, incrementando as perspectivas de desenvolvemento socioeconómico e valorizando os recursos endóxeos cun constante respecto polo medio ambiente, contribuíndo con todo elo, á loita contra o abandono do medio rural.

A declaración de Reserva da Biosfera pola UNESCO significa unha responsabilidade, mais é tamén un reto moi importante como "laboratorio de desenvolvemento sostible". Sen dúbida, aínda máis nos tempos de crise que nos abafan, debemos traballar todos e todas da man, para que o territorio no que vivimos sexa equilibrado ecolóxico, económica e ambientalmente.

Bernardo Varela López
Xestor da Reserva da Biosfera Área de Allariz